

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ НИКОЛИЋ ПРОТИВ СРБИЈЕ

(Представка број 15352/11)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

19. октобар 2021. године

Ова пресуда је правоснажна, али може бити предмет редакцијске измене.

У предмету Николић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању Одбора у саставу:

Valeriu Grițco, *председник,*

Egidiju Kuris,

Branko Lubarda, *судије,*

и Hasan Bakırcı, *заменик секретара одељења,*

Имајући у виду:

представку против Републике Србије (број 15352/11) поднету Суду према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција”) од стране српске држављанке, гђе Светлане Николић (у даљем тексту: „подносиатељка”), дана 10. јануара 2011. године;

одлуку од 23. септембра 2016. године да се о представци обавести Влада Републике Србије (у даљем тексту: „Влада”); и

Запажања страна у спору;

Након већања на затвореној седници одржаној 21. септембра 2021. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

УВОД

1. Ова представка се односи на застарело гоњење услед наношења лакших телесних повреда које је подносиољки наводно нанео њен комшија.

ЧИЊЕНИЦЕ

2. Подносиољка је рођена 1965. године и живи у Београду. Подносиољку је заступао г. С. Томић, адвокат из Београда.

3. Владу је заступао њен тадашњи заступник, гђа Н. Плавшић.

4. Чињенице предмета, онако како су их доставиле стране у спору, се могу сумирати на следећи начин.

ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

Записник о наводном инциденту

5. Дана 26. марта 2006. године, око 17 сати, комшија подносиољке, Д.В., је наводно нанео неколико удараца у пределу главе подносиољки и повукао је за косу, услед чега је она пала на тло. Д.В. је затим наводно наставио да је шутира и удара, уз помоћ пријатеља, Н.Н. Д.В. је наводно вербално злостављао подносиољку још од 2002. године, док је подносиољка у неколико наврата већ подносила кривичне пријаве полицији у вези са тим, у периоду између 2003. и 2005. године, али без успеха.

6. Према здравственом картону подносиољке са болничког одељења хитне помоћи, подносиољка је задобила бројне повреде главе и ноге (*contusiones capitis u constusio femoris*), а такође јој је исчупано и неколико праменова косе. Подносиољка је истог дана отпуштена из болнице.

Кривични поступак у вези са наводним инцидентом

7. Подносиољка је 20. априла 2006. године поднела приватну кривичну тужбу против Д.В. због наношења лакших телесних повреда (види члан 122. став 1. у доле наведеном ставу 29.). Она није истакла имовинско-правни захтев.

8. Председавајући судија је 9. јуна 2006. године послао списе предмета истражном судији како би дотични саслушао подносиољку и оптуженог Д.В. и прибавио извештај вештака. Председавајући судија је 11. октобра 2006. године затражио од истражног судије да саслуша сведока Д.З. Истражни судија је поступио по наведеном захтеву и након тога вратио списе предмета 24. априла 2007. године.

9. У периоду између априла 2007. и јуна 2010. године одржано је укупно четири од десет заказаних рочишта. Током целог поступка, подносиољка се жалила на недостатак марљивости од стране судова.

10. Подносиољка се 5. новембра 2009. године писменим путем обратила Другом општинском суду и Врховном суду, скренувши им пажњу да би због кашњења њен кривични поступак могао да застари. Она је 2. децембра и 11. новембра 2009. године примила одговоре од два председника суда у којима су је дотични обавестили да су њене притужбе о могућем истеку периода застарелости неосноване.

11. Општински суд је 11. јуна 2010. године окончао поступак против Д.В. као поступак код којег је застарелост наступила 26. марта 2010. године.

12. Подносиољка није поднела посебан захтев за грађанску одштету у вези са основним инцидентом.

Одлука Уставног суда и сродни поступци након тога

13. У међувремену, у уставној жалби коју је поднела 25. децембра 2009. године, подносиољка је затражила од Уставног суда Републике Србије да спречи застаревање кривичног поступка. Такође се жалила на неефикасност и незаконито понашање суда, наводећи да би, уколико би поступак застарео, то довело до даље некажњивости

окривљеног и да би је спречило да оствари своја права, постигне морално задовољење и исходује накнаду на име својих повреда. Она је даље тражила надокнаду нематеријалне штете настале услед поступања судова који су донели пресуду, као и за претрпљен страх, физичку бол, душевну бол и штету нанесену њеној части и достојанству као последице напада од стране комшије Позвала се на члан 32. Устава (видети доле наведени став 24.), који одговара члану 6. Конвенције.

14. У додатном поднеску уз своју уставну жалбу од 25. маја 2010. године, она је доставила и решење од 11. јуна 2010. године и обавестила Уставни суд да је кривични поступак окончан и да она остаје без икакве заштите. Притуживала се на начин на који је вођен кривични поступак, што је резултирало некажњавањем њеног комшије и изостајањем обештећења, притом истичући проблеме неефикасности, незаконитости и продуженог трајања кривичног поступка и понављајући различите захтеве за обештећење.

15. Дана 22. јула 2010. године, Уставни суд је утврдио повреду њеног „права на суђење у разумном року” услед продуженог трајања поступка, занемарујући остале жалбе које је изнела. Суд је утврдио да, иако је током трајања кривичног поступка било неколико периода судске неактивности и бројна неоправдана одлагања, подносиатељка ни на који начин није допринела одлагању поступка. Поред тога, суд је прогласио да подносиатељка има право на надокнаду нематеријалне штете, у складу са чланом 90. Закона о Уставном суду. Одлука је послата 28. октобра 2010. године.

16. Адвокат подносиатељке је 2. новембра 2010. године поднео захтев за накнаду штете тадашњој Комисији за накнаду штете на основу тога што је Уставни суд признао повреду права подносиатељке на правично суђење. Он је тражио, у име подносиатељке, износ од 1.500.000 динара (приближно 1.390 евра у то време) на име накнаде по разним основама. Пошто подносиатељка није добила одговор у законом предвиђеном року (видети доле наведени став 26., према члану 90. Закона о Уставном суду), она је 13. децембра 2010. године позвала Комисију да донесе решење.

17. У међувремену, 25. новембра 2010. године, Комисија за накнаду штете је понудила да се сачини нацрт споразума према којем ће подносиатељки бити исплаћено RSD 20.000 (тада приближно EUR 185) на име нематеријалне штете на коју се односи одлука Уставног суда. Овај предлог није уручен подносиатељки до 21. марта 2011. године. Она је одбила да прихвати понуђени износ, сматрајући га недовољним и понижавајућим.

18. Уместо тога, подносиатељка је 7. фебруара 2011. године покренула парнични поступак пред првостепеним Првим основним судом у Београду против Министарства правде, према члану 90. Закона о Уставном суду (видети доле наведени став 26.), захтевајући износ од RSD 1.500.000 на име нематеријалне штете, заједно са законском каматом. Суд је наложио подносиатељки да плати износ од RSD 79.100 (у то време приближно EUR 730 ЕУР) за судске таксене марке, јер је њен захтев за ослобађање од плаћања таквих такси одбијен.

19. Суд је 16. априла 2013. године делимично усвојио тужбени захтев подносиатељке и доделио јој износ од RSD 150.000 (приближно EUR 1.340), као и део трошкова и издатака насталих у овом поступку.

20. Апелациони суд у Београду је 4. фебруара 2015. године смањио износ на RSD 100.000 (приближно EUR 800), заједно са законском каматом обрачунатом од 16. априла 2013. године, као и износ на име трошкова и издатака насталих у поступку на RSD 141.000. Од подносиатељке је касније затражено да плати износ од RSD 26.000 на име судске таксе за подношење жалбе и доношења другостепеног решења.

РЕЛЕВАНТНИ ПРАВНИ ОКВИР И ПРАКСА

Устав Републике Србије (објављен у „Службеном гласнику РС” – СГ РС – број 98/06)

21. Устав Републике Србије је ступио на снагу 8. новембра 2006. године.

22. Члан 18. Устава предвиђа непосредну примену зајемчених права. У члану 18. се наводи да се „Уставом јемчи ... непосредна примена људских и мањинских права зајемчених општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима”, као и да се „одредбе о људским и мањинским правима тумаче ... сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење.”

23. Чланом 25. се јемчи да је „физички и психички интегритет неповредив”, као и да „нико не може бити изложен мучењу, нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању, нити подвргнут медицинским или научним огледима без свог слободно датог пристанка”.

24. Члан 32. став 1. предвиђа, између осталог, право на суђење у разумном року.

25. Устав не садржи никакве одредбе везане за право на поштовање приватног живота које одговарају члану 8. Конвенције.

Закон о Уставном суду (објављен у „Службеном гласнику РС”, број 109/07)

26. Релевантне одредбе Закона о Уставном суду гласе:

Члан 7. став 1.

„Одлуке Уставног суда су коначне, извршне и општеобавезујуће.”

Члан 82. ст. 1. и 2.

„Уставна жалба се може изјавити против појединачног акта или радње државног органа или организације којој је поверено јавно овлашћење, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства или је законом искључено право на њихову судску заштиту.

Уставна жалба се може изјавити и ако нису исцрпљена правна средства, у случају када је подносиоцу жалбе повређено право на суђење у разумном року.”

Члан 89. ст. 2. и 3.

„Кад Уставни суд утврди да је ... појединачним актом, односно радњом, повређено или ускраћено људско или мањинско право и слобода зајемчена Уставом, поништиће појединачни акт, односно забраниће даље вршење или наредити вршење одређене радње и одредити да се уклоне све штетне последице у одређеном року.

Одлука Уставног суда којом се усваја уставна жалба је правни основ за подношење захтева за накнаду штете или отклањања других штетних последица пред надлежним органом, у складу са законом.”

Члан 90.

„... [Подносилац уставне жалбе који је исходовао одлуку Уставног суда у своју корист] ... може да поднесе захтев за накнаду штете Комисији за накнаду штете, ради постизања споразума о висини накнаде ... [која ће бити додељена] ...

Ако захтев за накнаду штете не буде усвојен или по њему Комисија за накнаду штете не донесе одлуку у року од 30 дана од дана подношења захтева, подносилац уставне жалбе може код надлежног суда поднети тужбу за накнаду штете. Ако је постигнут споразум само у погледу дела захтева, тужба се може поднети у погледу остатка захтева.

Актом министра надлежног за правосуђе одређује се састав Комисије из става 1. овог члана и ближе уређује њен рад.”

ОПШТИ СТАВОВИ/Практична упутства које је усвојио Уставни суд (објављено на веб страници Уставног суда)

27. Према општим ставовима Уставног суда у поступку испитивања и одлучивања по уставној жалби који се односе на поступак претходног испитивања уставне жалбе од 30. октобра 2008. године и 2. априла 2009. године, суд је „везан” захтевом формулисаним уставном жалбом приликом разматрања да ли је дошло до повреде права или слободе зајемчених Уставом. Уставни суд може разматрати жалбу само у границама формулисаног захтева.

28. Уставни суд одбија надлежност *ratione temporis* да одлучује о уставним жалбама у вези са одлукама и/или актима који су се догодили пре датума ступања Устава на снагу.

Кривични законик Републике Србије (објављен у „Службеном гласнику РС”, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 и 94/16)

29. Члан 122. прописује кривично дело лакше телесне повреде и лакше нарушавање здравља, за које је запрећена новчана казна или казна затвора до једне године (члан 122. став 1.) или казна затвора до три године уколико су повреде нанесене оружјем, опасним оруђем или другим средством подобним за наношење тешких телесних повреда или тешко нарушавање здравља (члан 122. став 2.). Суд може учиниоцу дела изрећи судску опомену ако је учинилац био изазван непристојним или грубим понашањем оштећеног (члан 122. став 3.). Гоњење за горе наведено дело се предузима по приватној тужби, односно једини овлашћени приватни тужилац је сама жртва.

30. Члан 104. став 6. у вези са чланом 103. став 1. предвиђа, између осталог, да застарелост гоњења по горе наведеном делу настаје најкасније након што протекне више од четири године од почињеног дела.

Закон о облигационим односима (објављен у „Службеном листу Социјалистичке Федеративне Републике Југославије” – СЛ СФРЈ” – број 29/78, измене и допуне објављене у „Службеном листу СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, и у „Службеном листу СФРЈ”, број 31/93)

31. Чланови 157, 199. и 200. Закона о облигационим односима, заједно, предвиђају, између осталог, да свако ко је претрпео страх, физичку или душевну бол услед повреде свог угледа, личног интегритета, слободе или других права личности има право, у зависности од трајања и интензитета, да тражи судску забрану, поднесе тужбу за финансијску надокнаду и тражи друге облике обештећења „који би могли бити у стању” да пружи одговарајуће нематеријално задовољење.

32. Члан 172. став 1. предвиђа да је правно лице, које укључује и државу, одговорно за било какву штету коју било које од „његових тела” проузрокује „трећем лицу”. Ова одредба укључује одговорност државе за било какав судски или полицијски прекршај и/или злоупотребу (видети, на пример, пресуде Врховног суда од 10. новембра 2002. године, Рев. 6203/02 и 10. априла 2003. године, Рев. бр. 1118/03).

33. Члан 376. предвиђа да се потраживање засновано на горе наведеним одредбама мора поднети у року од три године од датума када је оштећена страна дознала за предметну штету и за лице које је штету учинило, али да се такво потраживање у сваком случају мора поднети у року од највише пет година од самог догађаја.

34. Члан 377. став 1. даље предвиђа да се, уколико је предметна штета проузрокована извршењем кривичног дела, рок застарелости може продужити тако да одговара времену одређеном за застарелост за такво кривично дело.

Релевантна домаћа судска пракса

35. Релевантно домаће законодавство и судска пракса у вези са употребом грађанскоправних лекова у вези са питањима приватног живота су дати у предмету *Лакатош и други против Србије* (број 3363/08, ст. 43–44 и 51–52, од 7. јануара 2014. године).

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 8. КОНВЕНЦИЈЕ

36. Подносиатељка се жалила, према чл. 6, 13. и 41. Конвенције, на начин на који је вођен кривични поступак, што је ефективно резултирало некажњавањем Д.В., као и накнадним пропустом Тужене државе да јој пружи било какво обештећење.

37. На темељу начела *jura novit curia*, Суд није везан правним основама које је навела подносиатељка према Конвенцији и њеним протоколима будући да је он тај који подводи чињенично стање приговора под одговарајућу правну норму испитујући га на темељу чланова или одредби Конвенције које се разликују од оних на које се позива подносиатељка (видети *Радомиља и други против Хрватске* [ВВ], бр. 37685/10 и 22768/12, ст. 114. и 126, од 20. марта 2018. године). Стога Суд сматра да главно правно питање постављено у представци треба испитати са становишта обавеза државе према члану 8. Конвенције (видети, на пример, *Сандра Јанковић против Хрватске*, број 38478/05, став 31, од 5. марта 2009. године), чији релевантни делови гласе:

Члан 8.

„1. Свако има право на поштовање свог приватног ... живота ...

2. Јавне власти неће се мешати у вршење овог права сем ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересу националне безбедности, јавне безбедности или економске добробити земље, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.”

А. Допуштеност

1. Приговор Владе у погледу неисцрпљивања домаћих правних лекова

38. Влада је тврдила да подносиатељка није исцрпела или није правилно исцрпела доступне и делотворне домаће правне лекове, како се захтева према члану 35, став 1. Конвенције.

39. Тачније, подносиатељка није поднела посебну грађанску тужбу за накнаду штете против Д.В. према чл. 157, 172, 199. и 200. Закона о облигационим односима (видети горе наведене ст. 31. и 32.), иако кривична пресуда није била предуслов у том погледу и њени изгледи за успех нису зависили од исхода кривичног поступка. Она се позвала на пресуду Суда у случају *Лакатош и други* (цитирану горе). Штавише, подносиатељка је имала још веће шансе за остваривање успеха у парничном поступку, с обзиром на то да суд на основу изведених доказа није прогласио оптуженог кривим за наводно кривично дело, те је само прекинуо кривични поступак из процедуралних разлога услед застаревања.

40. Осим тога, или алтернативно, Влада је навела да подносиатељка није правилно искористила доступна и делотворна уставна средства правне заштите која су јој иначе била доступна, с обзиром на то да се посебно ослањала на члан 32. Устава, којим се гарантује право на правично суђење, али се није позивала, било изричито или прећутно, на чл. 3. или 8. Конвенције. Подносиатељка се такође није правилно обратила Суду, јер се није ослонила на наведене чланове. Влада се позвала на начело супсидијарности и на случај *С.В. и С.В. против Босне и Херцеговине* ((одл.) број 31989/06, од 10. априла 2012. године), у вези с неделотворношћу истраге о силовању две девојчице. У поменутом случају, Суд је констатовао да је, пошто се једна од подносиатељки притуживала само према члану 6. на правичност кривичног поступка и његов исход, Комисији за људска права је дата прилика да исправи наводну повреду, док је Суд морао да њене жалбе прогласи неприхватљивим *ratione materiae*. Према мишљењу Владе, притужбе у овом предмету су такође морале бити одбијене јер нису пружиле могућност Уставном суду да испита релевантна питања, будући да је исти везан жалбама подносиатељке као неисправно поднетим (видети горе наведени став 27.).

41. Подносиатељка је тврдила да је искористила све доступне правне лекове, укључујући и поступак по уставној жалби, како би исходовала обештећење, али без успеха. Тврдила је да би за њу било веома тешко да добије надокнаду штете, посебно од државе, према пресуди у своју корист у оквиру парничног поступка у одсуству претходне кривичне пресуде. У сваком случају, поступак би вероватно и даље трајао, док јој грађанска правна заштита не би могла пружити адекватну надокнаду за претрпљене повреде и застаревање поступка. Што се тиче уставне жалбе, подносиатељка је у потпуности и суштински објаснила релевантне чињенице, своје притужбе и затражила одштету за претрпљену физичку бол и патњу. Што се тиче цитираних уставних одредби, она је појаснила да се ослањала на „доступну” (познату) праксу Уставног суда, али је јасно намеравала да утврди чињење или нечињење окривљеног у погледу заштите њеног физичког интегритета.

42. Суд понавља да правило о исцрпљивању домаћих правних лекова из члана 35. Конвенције обавезује оне који настоје да поднесу тужбу против државе пред Судом да прво искористе правне лекове која пружа домаћи правни систем. Сходно томе, државе су ослобођене одговарања пред међународним телом за своје поступке пре него што добију прилику да ствари исправе у сопственом правном систему (видети *Вучковић и други против Србије* (прелиминарни приговор) [ВВ], бр. 17153/11 и 29 других, став 70, од 25. марта 2014. године).

43. Када је реч о правним системима који пружају уставну заштиту основних људских права и слобода, попут оног у Србији, оштећени појединац је обавезан да провери обим те заштите (видети, између осталог, *Винчић и други против Србије*, бр. 44698/06 и 30 других, став 51, од 1. децембра 2009. године). Пропуст подносиоца да користи расположиво домаће правно средство или да га правилно искористи (тј. подношењем жалбе бар прећутно и у складу са формалним захтевима и временским роковима утврђеним у домаћем праву) за исход ће

имати проглашавање представке неприхватљивом пред Судом (видети, на пример, *Вучковић*, цитиран горе, став 72; видети такође, међу другим изворима, *Cardot против Француске*, од 19. марта 1991. године, став 34, Серија А бр. 200, и *Elçi и други против Турске*, бр. 23145/93 и 25091/94, ст. 604. и 605, од 13. новембра 2003. године).

44. Суд је, међутим, често наглашавао потребу да се то правило примени уз извештајни степен флексибилности и без прекомерног формализма (видети *Ringelsen против Аустрије*, од 16. јула 1971. године, став 89, серија А, бр. 13, и *Akdivar и други против Турске*, од 16. септембра 1996. године, став 69, *Извештаји о пресудама и одлукама* 1996-IV).

45. Констатујући да Влада није разјаснила против кога је требало покренути парнични поступак за накнаду штете, Суд понавља да је већ испитао и одбацио њене прве прелиминарне примедбе у врло сличном предмету и у истом контексту (видети *Исаковић Видовић против Србије*, број 41694/07, став 47, од 1. јула 2014. године), с обзиром да делотворно одвраћање од напада на физички интегритет особе захтева ефикасне кривичноправне механизме способне да обезбеде одговарајућу заштиту (видети, *mutatis mutandis*, предмет *Сандра Јанковић* цитиран горе, став 36, са даљим упућивањем у оквиру истог, где је подносиатељка представке претрпела сличне или вероватно мање повреде од подносиатељке у овом предмету). Суд не налази посебне околности у овом предмету које би захтевале да одступи од својих налаза у горе наведеном предмету.

46. Што се тиче приговора Владе да подносиатељка није поднела своје притужбе Уставном суду и Суду у складу са релевантним члановима, Суд наводи да није потребно да се изричито позива на право Конвенције, а посебно на њене специфичне правне основе, у домаћим поступцима, под условом да је жалба поднесена „бар прећутно” (видети, *mutatis mutandis*, *Castells против Шпаније*, од 23. априла 1992. године, став 32, Серија А бр. 236; *Fressoz и Roire против Француске* [ВВ], бр. 29183/95, став 37, ЕСЉП 1999-І; *Вучковић и други*, цитиран горе, ст. 72, 79. и 81–82; и *Platini против Швајцарске* (одл.), број 526/18, став 51, од 11. фебруара 2020. године). То значи да уколико се подносилац представке није позвао на одредбе Конвенције, он или она мора изнети правне аргументе у истом или сличном смислу на темељу домаћег права, како би домаћим судовима пружио могућност да исправе наводно кршење (види *Gäfgen против Немачке* [ВВ], број 22978/05, ст. 142, 144. и 146, ЕСЉП 2010; *Радомиља и други*, цитиран горе, став 117; *Karapanagiotou и други против Грчке*, бр. 1571/08, став 29, од 28. октобра 2010. године; *Марић против Хрватске*, број 50132/12, став 53, од 12. јуна 2014. године; *Portu Juanenea и Sarasola Yarzabal против Шпаније*, број 1653/13, ст. 62–63, од 13. фебруара 2018. године и, у вези са жалбом која није поднета, чак ни прећутно, на коначном нивоу надлежности, *Association Les Témoins de Jéhovah против Француске* (одл.), број 8916/05, од 21. септембра 2010. године; и *Nicklinson и Lamb против Уједињеног Краљевства* (одл.), бр. 2478/15 и 1787/15, ст. 89–94, од 23. јуна 2015. године). Стога, како би се правилно исцрпели домаћи правни лекови, није довољно да кршење Конвенције буде „очигледно” из чињеница предмета или поднесака подносиоца представке. Уместо тога, подносиатељка је морала да поднесе жалбу (изричито или прећутно) на начин који несумњиво указује на то да је иста жалба, која је накнадно поднета Суду, заиста поднесена и на домаћем нивоу (види *Farzaliyev против Азербејџана*, број 29620/07, став 55, од 28. маја 2020. године и *Peacock против Уједињеног Краљевства* (одл.), број 52335/12, став 38, од 5. јануара 2016. године).

47. Суд констатује да се подносиатељка, у својој жалби поднетој Уставном суду, није изричито позивала на чланове 3. или 8. Конвенције, нити Устав Републике Србије из 2006. године уопште садржи одредбу о праву на поштовање приватног живота која одговара члану 8. Конвенције (видети такође *Миловановић против Србије*, број 56065/10, став 97, од 8. октобра 2019. године). Њена уставна жалба се у суштини односила само на право на правично суђење садржано у члану 32. Устава, што одговара члану 6. Конвенције.

48. Суд ипак констатује да је подносиатељка поднела уставну жалбу чак и пре него што је кривични поступак застарео, претходно упозоравајући Уставни суд на такав исход и тражећи од њега да то спречи (видети горе наведени став 13.). Имајући у виду њену формулацију у жалби, она се изричито жалила на неефикасност и незаконито понашање суда, наводећи да би, уколико би поступак застарео, то довело до даље некажњивости окривљеног и да би је спречило да оствари своја права, постигне морално задовољење и исходује накнаду на име својих повреда. Она је затражила надокнаду нематеријалне штете настале услед поступања предметник судова, као и за претрпљен страх, физичку бол, душевну бол и штету нанесену њеној части и достојанству као последице напада од стране комшије. Након што је кривични поступак обустављен услед застарелости, она је изменила своју жалбу, наводећи да је остала без икакве заштите додајући и питање претходног трајања кривичног поступка (видети горе наведени став 14.). Из уставне жалбе подносиатељке се јасно види – према начину на који

је уставна жалба дефинисана чињеничним наводима, правним аргументима и коначним захтевом за надокнаду штете – да се суштина њених навода односила на њене притужбе за нанету штету и да јој је намера била да Уставни суд утврди чињења или нечињења окривљеног у погледу права и обавеза зајемчених Уставом.

49. У својој одлуци као одговор на ту жалбу, Уставни суд је, занемарујући остале жалбе подносиоце, сматрао да је она претрпела повреду свог „права на суђење у разумном року” (видети горе наведени став 15.). Суд констатује да је Уставни суд, додуше, имао праксу која се састојала од строгог придржавања образаца прописаних законом или развијених у његовој пракси, и да се суздржавао од испитивања било какве жалбе или захтева мимо питања онако како их је формулисао подносилац жалбе¹. Међутим, Суд је дошао до овог закључка иако подносиоца није поднела грађански захтев за накнаду штете у кривичном поступку, што би такву жалбу у нормалним околностима учинило неприхватљивом *ratione materiae* према члану 6. пред Уставним судом и Судом. Уставни суд је утврдио да је током кривичног поступка било неколико периода судске неактивности и неколико неоправданих одлагања поступка. Уз то, такође је изјавио да подносиоца има право на надокнаду нематеријалне штете.

50. С обзиром на горе наведено, Суд налази да је подносиоца Уставном суду скренула пажњу на суштину својих притужби и дала му прилику да спречи или исправи наводне повреде против државе пре него што су ти наводи достављени Суду, иако је у одређеној мери испитао случај и утврдио повреду права на правично суђење. Штавише, овај предмет се, по мишљењу Суда, разликује од случаја на који се Влада позвала у својим Запажањима (видети горе наведени став 40.), а тиче се неделотворности истраге о силовању две девојчице, како у погледу чињеничних разлика, тако и у погледу њиховог утицаја на правни исход, с обзиром на то

---

1 *“Ne eat iudex ultra et extra petita partium („Судија нека не иде изнад захтева странака”).*

да се једна од подносиоца представке у том предмету жалила према члану 6. на правичност кривичног поступка и његов исход, али се „ни у једној фази [није ослањала] на члан 3. нити истицала суштину жалбе засноване на члану 3, на пример недостатак марљивости приликом истраге по њеној жалби”. У сваком случају, она је могла да поднесе још једну уставну жалбу с обзиром на наводно настављање са кршењем у том предмету.

51. Двострани приговор Владе у вези са захтевом исцрпљивања домаћих правних лекова се стога мора одбацити.

2. Статус жртве

52. Влада је тврдила да је подносиоца изгубила статус жртве у смислу члана 34. Конвенције. Влада је истакла да је Уставни суд у својој одлуци изричито признао наводно кршење права на правично суђење и права на надокнаду нематеријалне штете (видети горе наведени став 15.). Ослањајући се на случај *Видаковић против Србије* ((одл.), број 16231/07, ст. 26. и 28, од 24. маја 2011. године), Влада је навела да је први услов за губитак статуса жртве испуњен. Након тога, домаћи грађански судови су доделили подносиоца износ од око EUR 820 (видети горе наведени став 20.), што је био адекватан износ за кршење права на правично суђење у разумном року.

53. Подносиоца је оспорила тврдњу Владе да је на основу одлуке Уставног суда примила износ од EUR 820. Иако је тај суд признао повреду њеног права на правично суђење и права на надокнаду штете, његове одлуке су, према речима подносиоца, биле само декларативне и апстрактне. Уставни суд заправо није досудио одговарајућу надокнаду, нити ју је доделила Комисија задужена за такве исплате (видети горе наведени став 17.) – суд је понудио износ од EUR 185 на име надокнаде за повреду четири месеца касније, упркос законским роковима (видети горе наведени став 26, према члану 90. Закона о Уставном суду). Одлука Уставног суда, која је наводно била „коначна, извршна и општеобавезујућа” (видети горе наведени став 26., према члану 7, став 1. Закона о Уставном суду), била је само правни основ за покретање даљих, дуготрајних парница ради исходавања надокнаде штете за утврђене повреде. Парнични поступак који је подносиоца представке покренула ради исходавања одговарајуће надокнаде је трајао више од четири и по године (видети горе наведене ст. 18–20.), без потребе за испитивањем било каквих сведока или вештака, иако је већ стекла правни основ, тј. одлуку Уставног суда. Коначни износ је био неодговарајући, посебно када се имају у виду њени настали и тражени трошкови.

54. Подносиоца је 10. јануара 2011. године, након одлуке Уставног суда, поднела своју представку Суду, у периоду када њен захтев за надокнаду штете још увек није био решен. Иако је у почетку чекао исход поступања

по горе наведеном захтеву, Суд је на крају одлучио да Владу обавести о представци. Суд понавља да је питање да ли подносиатељка може тврдити да је жртва наводне повреде релевантно у свим фазама поступка према Конвенцији (видети, између осталог, *Siliadin против Француске*, број 73316/01, став 61, ЕСЉП 2005-VII; *Милановић против Србије*, број 44614/07, од 14. децембра 2010. године; *Видаковић*, цитиран горе; и *Karahalios против Грчке*, број 62503/00, став 21, од 11. децембра 2003. године).

55. Према утврђеној пракси Суда, одлука или мера повољна за подносиоца представке није у начелу довољна да га лиши статуса жртве, осим ако домаћи органи нису признали, било изричито или прећутно, и накнадно доделили одговарајућу и довољну надокнаду за кршење Конвенције (видети, за главна начела, *Scordino против Италије* (број 1) [ВВ], број 36813/97, ст. 178–213, ЕСЉП 2006-V, и *Cocchiarella против Италије* [ВВ], број 64886/01, ст. 69–98, ЕСЉП 2006-V; видети, између осталих извора, *Normann против Данске* (одл.), број 44704/98, од 14. јуна 2001. године; *Jensen и Rasmussen против Данске* (одл.), број 52620/99, од 20. марта 2003. године и *Nardone против Италије* (одл.), број 34368/02, од 25. новембра 2004. године). Суд је генерално сматрао да ово зависи од свих околности случаја, посебно с обзиром на природу права за које се тврди да је повређено (видети *Gäfgen*, цитиран горе, став 116.), разлоге дате за доношење такве одлуке (видети *М.А. против Уједињеног Краљевства* (одл.), број 35242/04, ЕСЉП 2005-VIII, и упоредити са *Jensen против Данске* (одл.), број 48470/99, ЕСЉП 2001-X) и постојаност неповољних последица по дотичну особу након доношења такве одлуке (видети *Freimanis и Līdums против Летоније*, бр. 73443/01 и 74860/01, став 68, од 9. фебруара 2006. године). Тек када се ови услови испуне, супсидијарна природа заштитног механизма Конвенције искључује разматрање представке (видети *Cocchiarella*, цитиран горе, став 71, и *Cataldo против Италије* (одл.), број 45656/99, од 3. јуна 2004. године).

56. Имајући у виду горе наведено и враћајући се на овај предмет, Суд сматра да се, без обзира (i) да ли се закључак Уставног суда може сматрати одговарајућим признањем наводне повреде Конвенције, било изричито или прећутно; (ii) веома дугачке поступке које је подносиатељка морала да покрене како би исходовала надокнаду и да ли се они могу сматрати делотворним правним леком; и (iii) високе трошкове који су јој у том погледу наметнути (видети *Миловановић против Србије*, број 56065/10, од 8. октобра 2019. године, са даљим референцама у погледу превентивне и компензацијске природе правног лека у контексту члана 8.), стварни износ надокнаде који је подносиатељки додељен у околностима овог случаја (видети горе наведени став 20.) у сваком случају није био одговарајући и није представљао довољну надокнаду у поређењу са износима досуђеним у сличним ситуацијама у пракси Суда (видети, за пример, *Сандра Јанковић*, цитиран горе, став 74, и *Исаковић Видовић*, цитиран горе, став 70.). Суд сматра да позивање Владе на случај Видаковић није релевантно јер су поступци, у другом контексту, још увек били у току, при чему је Уставни суд наложио њихово убрзање и досудио надокнаду.

57. Сходно томе, подносиатељка и даље може тврдити да је „жртва” кршења члана 8. Конвенције у смислу члана 34. Према томе, приговор Владе мора бити одбијен у том погледу.

3. Закључак

58. Суд је утврдио да представка није ни очигледно неоснована нити недопуштена по било ком другом основу наведеном у члану 35. Конвенције. Према томе, она се мора прогласити допуштеном.

В. Основаност

1. Поднесци странака

59. Подносиатељка је поново потврдила своју жалбу и поновила своје аргументе описане у горе наведеним ст. 36. и 53. На крају, Тужена држава није понудила обештећење јер је кривични поступак покренут против Д.В. прекинут због истека важећег рока застарелости.

60. Влада је оспорила наводе подносиатељке. Она је на почетку тврдила да члан 8. није примењив, јер околности овог предмета, за разлику од предмета *Сандра Јанковић и Исаковић Видовић*, неспорно указују на то да наводни чин насиља којем је подносиатељка била подвргнута није резултирао дуготрајном штетом и психолошким ефектима на њен физички и морални интегритет како би потпадао под делокруг члана 8. Из истог разлога, цели инцидент није био довољно озбиљан како би представљао повреду члана 8. Конвенције.

Релевантна начела

61. Суд понавља да је основна сврха члана 8. заштита појединца од произвољног мешања јавних власти. Међутим, ова одредба не приморава само државу да се уздржи од оваквог мешања: поред ове позитивне обавезе државе која се пре свега односи на нечињење, постоје и позитивне обавезе које су саставни део ефективног поштовања приватног или породичног живота. Ове обавезе могу обухватити и усвајање мера које имају за циљ да обезбеде поштовање приватног живота чак и у сфери међусобних односа појединаца (видети *М.С. против Бугарске*, број 39272/98, став 150, ЕСЉП 2003-ХП).

62. Што се тиче поштовања приватног живота, Суд је раније у различитим контекстима сматрао да појам приватног живота укључује физички и психички интегритет особе. Суд је раније сматрао да позитивне обавезе власти – у неким случајевима према члановима 2. или 3. Конвенције, а у другим случајевима према члану 8. тумачене самостално или у комбинацији са чланом 3. – могу укључивати обавезу одржавања и примене одговарајућег правног оквира у пракси који пружа заштиту од дела насиља од стране приватних лица (видети, између осталог, *Söderman против Шведске* [ВВ], број 5786/08, став 80, ЕСЉП 2013; *Bevacqua и S. против Бугарске*, број 71127/01, став 65, од 12. јуна 2008. године; *Сандра Јанковић*, цитиран горе, став 45; *А против Хрватске*, број 55164/08, став 60, од 14. октобра 2010. године; *Ђорђевић против Хрватске*, број 41526/10, ст. 141–43, ЕСЉП 2012; *Costello-Roberts против Уједињеног Краљевства*, од 25. марта 1993. године, став 36, Серија А број 247-С; *D.P. и J.C против Уједињеног Краљевства*, број 38719/97, став 118, од 10. октобра 2002. године).

63. Што се тиче таквих озбиљних радњи, позитивна обавеза државе према члановима 3. и 8. да штити физички интегритет појединца се може проширити и на питања која се односе на делотворност кривичне истраге и на могућност исходавања репарације и обештећења (видети, међу другим изворима, *М.С. против Бугарске*, цитиран горе, став 152; *М.Р. и други против Бугарске*, број 22457/08, ст. 109–10, од 15. новембра 2011. године; и *C.A.S. и C.S. против Румуније*, број 26692/05, став 72, од 20. марта 2012. године), иако не постоји апсолутно право на кривично гоњење или осуду било ког лица ако није било грубих пропуста у настојању да се учиниоци кривичних дела позову на одговорност (видети, на пример, *Brecknell против Уједињеног Краљевства*, број 32457/04, став 64, од 27. новембра 2007. године).

64. Суд понавља да његов задатак није да замени надлежне домаће органе у одређивању најприкладнијих метода за заштиту појединаца од напада на њихов лични интегритет, већ да преиспита, у складу са Конвенцијом, одлуке које су ти органи донели у вршењу своје моћи процењивања. Суд ће стога испитати да ли је Србија, у поступању са предметом подносиоце, прекршила своју позитивну обавезу према члану 8. Конвенције (видети предмет *Сандра Јанковић*, цитиран горе, став 46.).

3. Примена ових начела на предметни случај

65. Што се тиче примењивости члана 8. Конвенције, Суд примећује да првостепени суд није утврдио чињенице везане за спорни напад јер је кривични поступак обустављен услед застаривања. Према речима подносиоце, њен комшија ју је песницом неколико пута ударио у лице и вукао за косу, због чега је пала на тло, а затим наставио даље да је удара уз помоћ неког мушкарца док је подносиоце лежала на тлу. У лекарском извештају болничког одељења хитне помоћи наводи се да је напад на подносиоце резултирао бројним повредама главе и ноге и да је изгубила неколико праменова косе. На крају, Суд констатује да је подносиоце, која је претходно била изложена бројним вербалним нападима од стране свог комшије, наводно већ поднела неколико кривичних пријава против Д.В. за узнемиравање, али без успеха. С обзиром на горе наведено, Суд сматра да је напад којем је подносиоце била изложена имао довољно неповољан утицај на њен физички и морални интегритет како би се покренула позитивна обавеза државе у смислу члана 8. (видети предмет *Сандра Јанковић*, цитиран горе, став 31, и упоредити са *Тончев против Бугарске*, број 18527/02, став 41, од 19. новембра 2009. године; видети такође, у контексту члана 3, предмет *Милановић*, цитиран горе, став 87, где су повреде сачињавале неколико посекотина), притом не сугеришући да би сви физички сукоби и комшијски спорови који су резултирали лакшим телесним повредама увек спадали у ову сферу.

66. Суд стога сматра да насилне радње, попут оних у овом предмету, захтевају од држава да усвоје одговарајуће позитивне мере у сфери кривичноправне заштите (видети предмет *Сандра Јанковић*, цитиран горе, став 47.). Што се тиче кривично-правних механизма предвиђених у српском правном систему, Суд констатује да су насилне радње које су починила физичка лица забрањена у бројним одредбама Кривичног законика, укључујући

кривична дела тешке и лакше телесне повреде (видети горе наведени став 29.). Суд даље примећује да српски кривични закон прави разлику између кривичних дела за која гоњење спроводи јавни тужилац, било по сопственој иницијативи или по приватној пријави, и оних код којих се гоњење спроводи путем приватне тужбе. Ова друга категорија се односи на кривична дела мање озбиљне природе, попут злочина који је почињен против подносиоце. Гоњење по приватној тужби покреће приватни тужилац (видети горе поменуте ст. 29–30.), а кривична пријава поднета благовремено, у погледу кривичног дела које подлеже приватном гоњењу, ће се третирати као гоњење по приватној тужби (видети члан 48.(3) Законика о кривичном поступку). У овим околностима, Суд је уверен да је у овом предмету домаће право пружио подносиоци одговарајућу заштиту, јер Конвенција не захтева кривично гоњење уз помоћ државе у свим случајевима (видети предмет *Сандра Јанковић*, цитиран горе, став 50.).

67. У овом случају, подносиоца је покренула приватну тужбу против Д.В. због наношења лакших телесних повреда, као и против Н.Н. лица која је такође било присутно на дан наводног инцидента. Што се тиче начина на који су спроведени кривично-правни механизми, Суд констатује да је приватни кривични поступак окончан без опипљивих резултата због његовог окончања услед истека периода застарелости, те да је тако окончан без доношења коначне одлуке о кривичној напади (видети предмет *Сандра Јанковић*, цитиран горе, став 57.). Покушаји подносиоце да спречи изостанак гоњења починилаца су занемарени. Чини се да је током четири године трајања поступка надлежни суд саслушао само једног сведока, одржао четири и одложио укупно шест рочишта, од којих је потоње спроведено из разлога који се не могу приписати понашању подносиоце (видети горе наведене ст. 19–23.). С обзиром на дуготрајан ток поступка и његов крајњи исход, не може се рећи да је исти имао довољан ефекат у погледу одвраћања од даљих насилних радњи на дотичне појединце нити да је био у стању да обезбеди делотворно спречавање незаконитих радњи попут оних на које се притужује подносиоца. Пропуст да се адекватно одговори на њене наводе у овом предмету изазива сумњу у делотворност система који је успоставила држава и оставља приватни кривични поступак који је покренут у предмету лишеног смисла. С обзиром на чињеницу да подносиоца није лично допринела спорном кашњењу, Суд сматра да јој оспорена пракса у посебним околностима овог предмета није пружила одговарајућу заштиту од напада на њен физички интегритет, те да се показало да је начин на који су примењени кривично-правни механизми био неделотворан до те мере да представља повреду позитивних обавеза Тужене државе према члану 8. Конвенције (видети предмет *Сандра Јанковић*, ст. 52–58; и *Исаковић Видовић*, ст. 58–64, оба цитирана горе; видети, такође, иако у контексту члана 3. Конвенције, *Џелић против Турске* (број 2), број 39326/02, ст. 33–36, од 27. маја 2010. године; и *Бегановић против Хрватске*, цитиран горе, ст. 71. и 74–88.).

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛ. 3. И 13. КОНВЕНЦИЈЕ

68. Подносиоца се притуживала на даље кршење чланова 3. и 13. Конвенције, који гласе:

Члан 3.

„Нико не сме бити подвргнут мучењу, или нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању.”

Члан 13.

„Свако коме су повређена права и слободе предвиђени у овој Конвенцији има право на делотворан правни лек пред домаћим властима, без обзира на то да ли су повреду извршила лица која су поступала у службеном својству.”

69. С обзиром на то да су притужбе подносиоце према чл. 3. и 13. заправо исте као и њена жалба која је већ разматрана према члану 8., и узимајући у обзир налаз Суда у вези са потоњим (видети, нарочито, горе наведени став 67.), Суд проглашава раније притужбе прихватљивим, али сматра да се њихова основаност не мора посебно разматрати (видети *Зорица Јовановић*, став 80, и *Сандра Јанковић*, ст. 58. и 59, оба цитирана горе).

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

70. Члан 41. Конвенције гласи:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној страни.”

71. Подносиатељка је тражила износ од 20.000 евра (EUR) на име претрпљеног физичког бола и душевне патње, као и услед повреда различитих чланова Конвенције.

72. Влада је оспорила ове захтеве.

73. Суд сматра да је подносиатељка засигурно претрпела извесну нематеријалну штету. С обзиром на природу кршења утврђеног у овом предмету и вршећи процену на правичној основи, Суд додељује подносиатељки износ од EUR 3.000 по овом основу.

74. Подносиатељка је такође тражила износ од укупно EUR 5.620 на име трошкова и издатака насталих пред домаћим судовима у кривичном, уставном и парничном поступку за накнаду штете, као и за трошкове и издатке настале пред судом.

75. Влада је оспорила ово потраживање као неутемељено и недовољно прецизирано.

76. Према судској пракси Суда, подносиатељка има право на повраћај трошкова и издатака само у оној мери у којој је доказано да су стварно и нужно настали и да су разумни у погледу њиховог квантитета. У конкретном предмету, имајући у виду документацију коју поседује и горе наведене критеријуме, Суд сматра да је разумно досудити подносиатељки износ од EUR 2.500, који би требало да покрије трошкове по свим тачкама.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Проглашава* представку прихватљивом;

2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 8. Конвенције;

3. *Утврђује* да нема потребе за разматрањем жалби према чл. 3. и 13. Конвенције;

4. *Утврђује*

(a) да Тужена држава треба да подносиатељки исплати, у року од три месеца, следеће износе који ће бити конвертовани у националну валуту Тужене државе по важећем курсу на дан исплате:

(i) EUR 3,000, као и било који порез који се може наплатити на име нематеријалне штете;

(ii) EUR 2.500, као и било који порез који се може наплатити подносиатељки на име трошкова и издатака;

(b) да, од истека наведених три месеца до исплате, обичну камату треба исплатити на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централне банке током периода неиспуњавања обавеза, уз додатак од три процентна поена;

5. *Одбија* преостали део захтева подносиатељке за правичним задовољењем.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми 19. октобра 2021. године, у складу са правилом 77, ст. 2. и 3. Пословника суда.

Hasan Bakırcı

заменик секретара одељења

Valeriu Grițco

председник